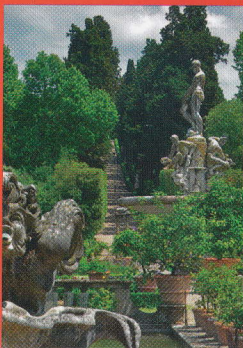
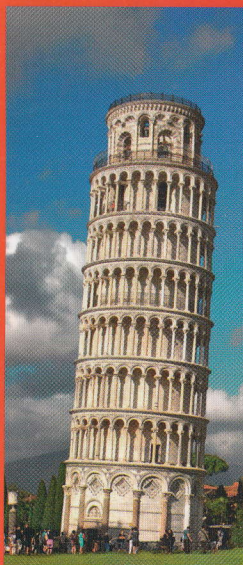
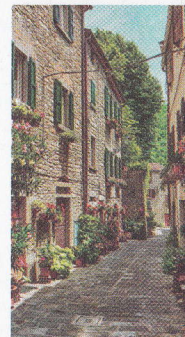

Cele mai frumoase 10 locuri din Toscana

- Galleria degli Uffizi, Florența ▶ 32
- Cattedrale di Santa Maria del Fiore, Florența ▶ 24
- Giardini di Boboli, Florența ▶ 70
- San Marco, Florența ▶ 45
- Siena ▶ 109
- San Gimignano ▶ 119
- Torre Pendente și Piazza dei Miracoli din Pisa ▶ 93
- Lucca ▶ 97
- Arezzo ▶ 129
- Val d'Orcia și Pienza ▶ 138

Florența și Toscana

text
MARIANA PASCARU

fotografii
SHUTTERSTOCK
MARIANA PASCARU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Florența și Toscana / text: Mariana Pascaru

București; Ad Libri, 2016

ISBN 978-606-8050-68-3

913(450 Florența)(036)

913(450.52)(036)

Editat © Ad Libri

tel./fax: 021-212.35.67, 021-210.88.64; tel: 021-610.37.92

e-mail: adlibri@adlibri.ro

www.adlibri.ro

www.calator-pe-mapamond.ro

Toate drepturile asupra prezentei lucrări aparțin editurii Ad Libri. Reproducerea integrală sau parțială a textelor sau ilustrațiilor este posibilă numai cu acordul prealabil scris al editurii Ad Libri.

Editura încearcă să ofere cititorilor săi informații complete și aduse la zi. Suntem totuși conștienți că între momentul publicării acestui ghid și cel al cumpărării lui pot apărea diverse modificări ale datelor prezentate. Ne cerem scuze pentru eventualele inadvertențe și le suntem recunoscători tuturor celor care ni le vor semnala. Orice alte observații și informații noi cu privire la subiectul ghidului de față vor fi considerate bine-venite.

LEGENDA SIMBOLURILOR

- localizarea pe harta de pe interior copertă
- adresa / localizarea
- numărul de telefon
- programul de funcționare
- taxă de intrare
- mijloace de transport
- trimitere la pagina cu prezentarea detaliată

Cuprins

	Florența și Toscana – magia artei și naturii	5
	Introducere	6
	Repere istorice	8
	Cele mai frumoase 10 locuri din Toscana	11
	Cele mai interesante 10 activități toscane	14
	Florența, Capitala Artei	21
	Pisa, Lucca și nord-vestul Toscanei	91
	Siena și centrul Toscanei	107
	Arezzo și estul Toscanei	127
	Recomandări	143
	Informații utile	157
	Index	164

LIBRIS

Florența și Toscana – magia artei și naturii

Introducere	6
Repere istorice	8
Cele mai frumoase 10 locuri din Toscana	11
Cele mai interesante 10 activități toscane	14

Pagina alăturată: *Peisaj tipic toscan*

Introducere

Orice călător adevărat, pasionat de artă și natură, își dorește să ajungă cel puțin o dată în viață în Florența și Toscana ca să poată admira de aproape nemuritorile capodopere ale Renașterii și să-și scalde privirea în lumina magică care învăluie colinele acoperite de podgorii, unduindu-se în zare asemenea valurilor mării. Aceste peisaje, immortalizate de pictorii sienezi în secolele XIII-XV și prinse la nesfârșit în cadre parcă xeroxate, demne toate de o carte poștală, de către cohorte de turiști din zilele noastre, transformați peste noapte în fotografi amatori, concentrează chintesența unei zone care continuă să rămână la fel de fascinantă de secole întregi.

După cum era de așteptat, turismul constituie baza economiei în Toscana și, alături de agricultură, una dintre sursele importante de venit ale regiunii. Numai Florența, care concentrează 60% dintre

comorile artei europene, a ajuns să atragă anual aproximativ 16 milioane de turiști! Pentru orașul de pe malul râului Arno, cu o populație de doar 380.000 de locuitori, acest aflus enorm de vizitatori, în creștere vertiginoasă de la un an la altul, se poate dovedi pe termen lung dezastruos. De fapt, în anul 2015 prințul Ottaviano de' Medici di Toscana s-a grăbit să semnaleze pericolele turismului de masă, care afectează identitatea orașului, și a demarat campania *Salva Firenze* (Save Florence, www.saveflorence.it), prin care se încearcă promovarea atracțiilor florentine mai puțin cunoscute, dar nu mai puțin definitorii.

Pe de altă parte, mulți turiști se confruntă ei înșiși cu altă problemă. Dincolo de imaginea idilică cu care pornesc la drum, la un moment dat vor constata că vacanța în această uriașă regiune-muzeu, care se întinde pe circa 23.000 km², pare să se transforme într-un chin, de parcă ar fi căzut pe nesimțite din Paradis în chiar Purgatoriul lui Dante. De la un punct încolo, toate capodoperele îngrămadite în Florența, Siena, Pisa, Lucca și chiar și în cele mai mici și retrase sate vor sfârși prin a vă sufoca. Oricât de mult ați fi visat să le vedeți cu proprii ochii și

Sus: David, de Michelangelo

Jos: Râul Arno, cu Ponte Vecchio în prim-plan

să le admirați în toată perfecțiunea lor pe indelele, într-un final veți constata, cu mai multă sau mai puțină vinovăție, că nu mai puteți suporta atâta Artă! A pățit-o însuși Mark Twain (▶ 34), care a povestit cu binecunoscuta-i ironie impresiile și exasperările sale în acidele note de călătorie *The Innocents Abroad* (1869).

Respirați adânc, luați o pauză și nu uitați că Toscana înseamnă și altceva: degustați vinurile de Chianti, răsfățați-vă în minunatele sale centre termale (Montecatini, Monsummano, Montepulciano, Bagno Vignoni etc.), urcați în Alpii Apuani și explorați Peștera Vântului, distrați-vă cot la cot cu localnicii luând parte la coloratele lor sărbători ori festivaluri gastronomice, respectați obiceiul *passeggiare* de seară, închiriați o mașină și plimbați-vă o zi de-a lungul drumurilor străjuite de chiparoși, crânguri de smochini și livezi de măslini și abia după ce v-ați recăpătat energia și entuziasmul de la începutul vacanței reveniți în muzee și biserici, pentru a admira, recunoscători și cu ochi proaspeți, capodoperele și realizările maestrilor de altădată. Să nu uităm că în calitate de europeni le datorăm pentru totdeauna omagiile noastre lui Michelangelo Buonarroti, Leonardo da Vinci, Galileo Galilei, Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Sandro Botticelli,

Pietro Cimabue, Amerigo Vespucci, Giovanni Boccaccio, Filippo Brunelleschi, Niccolò Machiavelli, Giacomo Puccini și multor altor pictori, sculptori, arhitecți, muzicieni, scriitori, filosofi, oameni de știință și exploratori care au înobilat cultura occidentală cu genul lor. Toți aceștia au găsit de-a lungul secolelor în Toscana, și în special în Florența, atmosfera propice dezvoltării ideilor lor.

Toscana, în cifre

- Suprafața Toscanei: 23.000 km²
- Altitudine medie: 279 m
- Altitudine maximă: Monte Cimone (2.165 m)
- Numărul locuitorilor: 3.745.983
- Densitatea populației: 163/km²
- Numărul provinciilor: 10 (Firenze, Arezzo, Grosseto, Livorno, Lucca, Massa e Carrara, Pisa, Pistoia, Prato, Siena)
- Numărul comunelor (comuni): 280
- Florența:
 - suprafață: 102 km²
 - altitudine: 50 m
 - numărul locuitorilor (2015): 382.961
 - densitatea populației: 3,70/km²

Foto: Regiunea viticolă Chianti

Repere istorice

Secolele IX-III î.Hr.

Pe teritoriul Toscanei de azi înflorește civilizația etruscilor (►135), care vor fi anexați de romani în anul 351 î.Hr. Aceștia fondează cetăți precum Populonia, Fiesole, Arezzo și Volterra. Ulterior, cele mai puternice 12 cetăți se vor reuni în Liga (sau Confederația) Etruscă.

350 î.Hr.

Roma cucerește teritoriul etruscilor și întemeiază numeroase colonii.

205 î.Hr.

Etruscii sunt obligați să le plătească romanilor tribut în grâne, bronz și fier.

59 î.Hr.

Romanii pun bazele unei noi așezări (*Florentia*) pe malul râului Arno, în apropierea vechiului oraș etrusc Fiesole (► 82), ale cărui ruine s-au conservat pe dealul de la 8 km nord-est de Florența. La origine, Florența a fost o colonie pentru veteranii de război.

20 î. Hr.

Romanii înființează colonia Siena (► 109), un avanpost militar redutabil.

476

Căderea Imperiului Roman de Apus.

552

Barbarii atacă Florența.

568

Longobarii pătrund în Italia și se stabilesc în Lucca (► 97). Este fondat Ducatul Toscanei.

774

După căderea Regatului longobard, teritoriul este preluat de franci, conduși de Carol cel Mare, încoronat în 800 ca împărat al Sfântului Imperiu Roman. Toscana este condusă de prinții Margravi, cu sediul la Lucca.

1050

Conflictul Investiturilor, între Papă și Sfântul Imperiu Roman. Facțiunea guelfă, loială Papei,

este susținută de Florența, Lucca și Montepulciano, iar facțiunea ghibelină, loială Împăratului, de Pisa, Siena, Pistoia și Arezzo. Florența devine oraș imperial, iar Pisa îi învinge pe sarazini și se impune ca o importantă republică maritimă.

1125

Florența distruge Fiesole.

Secolul al XII-lea

Orașele toscane își câștigă independența, proclamându-se republici. Florența, Siena, Pisa, Lucca, Arezzo și Pistoia prosperă rapid de pe urma texturilor, comerțului, activităților bancare și agriculturii, apoi încep să se înfrunte pentru supremație în regiune.

1252

Florența bate primul florin de aur (*florino*), al cărui nume vine de la floarea de crin. În următoarele secole, acesta va deveni moneda preferată pentru tranzacții pe teritoriul Europei.

1260

Pe data de 4 septembrie, facțiunea Guelfilor florentini și cea a Ghibelinilor sienezi se înfruntă în bătălia de la Montaperti, Florența fiind înfrântă de Siena. În cele din urmă, Florența reușește să se impună asupra rivalilor și să-și recâștige poziția.

1302

Dante, exilat din Florența, începe să scrie *Divina Comedie*.

1348

Ciuma (sau *Moartea Neagră*) decimează jumătate din populația Toscanei.

1350

Boccaccio începe să scrie *Decameroul*.

1397

Familia de bancheri Medici începe să devină influentă în Florența.

1406

Florența cucerește portul Pisa, dobândind astfel acces la mare.

Secolul al XV-lea: Epoca Medici

Sub patronatul familiei Medici, ai cărei membri au devenit mai târziu Mari Duci ai Toscanei, Florența cunoaște epoca sa de aur în toate domeniile, de la artă și literatură la politică și economie. Lorenzo de' Medici (1469-1492), care a condus Florența în a doua parte a secolului al XV-lea, a fost un adevărat patron al artelor. Renașterea italiană i-a dat culturii universale pe Dante, Petrarca, Machiavelli, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Botticelli, Brunelleschi și alți mari maeștri care au schimbat cursul artei occidentale.

1494

Carol al VIII-lea al Franței invadează Italia și intră triumfător în Pisa, pe 8 noiembrie, și în Florența, pe 17 noiembrie, preluând puterea de la Medici, care au fost exilați.

1498

Călugărul dominican Girolamo Savonarola, care a condus Florența după alungarea familiei Medici, s-a întors împotriva Papei, fiind în cele din urmă excomunicat și ars pe rug în Piazza della Signoria (► 30).

1530

Sfântul Imperiu Roman, sub conducerea împăratului Carol al V-lea, cucerește orașul Florența și îi readuce pe Medici la putere. În 1537 Cosimo I de' Medici este numit Duce de Florența, din 1570 devenind și Mare Duce de Toscana.

Foto: Amfiteatrul roman din Volterra

1555

Și Siena, ultima republică liberă, este cucerită de Florența.

1609 -1621

Cosimo al II-lea de' Medici reia politica de sprijinire a artelor și științelor, sponsorizând cercetările lui Galileo Galilei.

1641

Excomunicat în 1633, Galileo moare în arest la casa sa de la Arcetri, lângă Florența.

31 octombrie 1737

După moartea Marelui Duce Gian Gastone (1737), sora lui Anna Maria Luisa (1667-1743), ultima descendentă a familiei Medici, semnează *Patto di Famiglia* (Pactul de Familie), prin care toate proprietățile și valoroasele colecții de artă ale familiei, adunate de-a lungul a peste trei secole, sunt donate statului, cu condiția ca

Foto: Palazzo Vecchio din Florența, cunoscut și ca Palazzo del Popolo, Palazzo della Signoria și Palazzo Ducale

acestea să rămână pentru totdeauna în Florența. Toscana este preluată de Casa de Habsburg-Lorena.

1799

Toscana este ocupată de trupele lui Napoleon.

1815

În urma înfrângerii lui Napoleon, Toscana ajunge iar în mâinile Austriei.

1849

Proclamarea Republicii Toscane.

1860

Este organizat un referendum pentru aderarea la Regatul Italiei.

1865-1871

Florența devine provizoriu capitala Regatului Italiei.

1940-1944

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, orașe ca Florența, Pisa, Livorno și San Gimignano sunt distruse, atât de bombardamentele Alianților, cât și de trupele naziste în retragere.

1946

Toscana devine una dintre cele 18 provincii ale nou proclamatei republici a Italiei.

4 noiembrie 1966

Revărsarea râului Arno provoacă pagube incalculabile în Florența. Pe multe clădiri din oraș veți vedea niște plăcuțe, misterioase la o primă vedere. Au fost montate ca un memento, pentru a marca nivelul la care a ajuns atunci apa.

1982

Centrul Florenței este inclus în Patrimoniul Mondial UNESCO.

Cele mai frumoase 10 locuri din Toscana

Galleria degli Uffizi, Florența ▶ 32
Uffizi, fostele birouri administrative ale ducatului Toscanei, adăpostesc azi una dintre cele mai importante colecții de artă din întreaga lume. Aici stau la loc de cinste capodopere neprețuite, precum *Primăvara* și *Nașterea lui Venus*, de Botticelli, *Fecioara cu Pruncul și doi Ingeri*, de Filippino Lippi, *Venus din Urbino*, de Tițian și alte nenumărate opere semnate de Fra Angelico, Rafael, Cimabue, Giotto, Rembrandt, Rubens, Van Dyck, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Caravaggio și alți maeștri ai picturii. Peste un milion de jumătate de turiști trec anual pragul acestui muzeu comparat adesea cu un Paradis al Artei.

Cattedrale di Santa Maria del Fiore, Florența ▶ 24

Catedrala, cu exuberanta fațadă din plăci de marmură albă, verde și roz dispuse în așa fel încât creează iluzia unor picturi geometrice, ingeniosul dom renescentist proiectat de Filippo Brunelleschi și campanila lui Giotto, reprezintă o capodoperă a arhitecturii gotice florentine. Vizavi de ea se află baptisteriul, cu ale sale minunate Porți ale Paradisului, de pe latura estică, în fața cărora o să găsiți la orice oră din zi mulțimi de turiști. Majoritatea operelor originale din complex sunt păstrate acum în Museo dell'Opera del Duomo, pe care vă recomandăm cu căldură să îl vizitați.

Giardini di Boboli, Florența ▶ 70

Acest elegant și îndrăgit parc în stil renescentist, cu design geometric, amenajat în secolul al XVI-lea pe o suprafață de 45.000 m² în spatele Palatului Pitti (▶ 69), reprezintă

chintesența grădinilor italiene. Este modelul care a inspirat alte grădini faimoase din lume, printre care și cele de la Versailles. Peste 5 milioane de turiști vizitează în fiecare an Giardini di Boboli, care cuprind grote artificiale și pavilioane în stil rococo – în stilul acelor fanteziste *follies*, la mare modă în secolul al XVIII-lea –, alei străjuite de chiparoși plantați în 1612 și sculpturi din secolele XVII-XVIII, fântâni minunate și chiar și un amfiteatru. Un amănunt demn de reținut: aici a luat naștere opera, în anul 1589. Nu ratați priveliștile asupra orașului care se deschid din Giardino del Cavaliere și Kafeehaus! Alternativa neconvențională a acestui parc este aproape secreta Grădină Bardini (▶ 78), care primește mult mai puține vizite, deși se află la o aruncătură de băț.

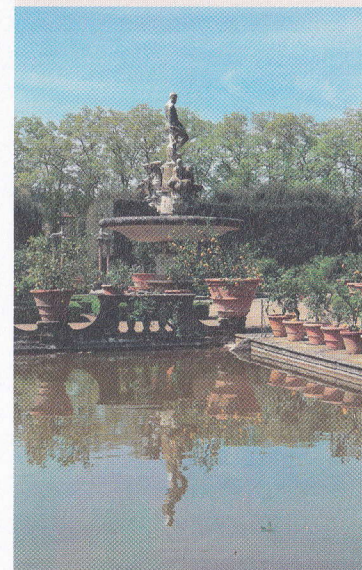

Foto: Grădinile Boboli

Siena și centrul Toscanei

Siena	109
Monteriggioni	114
Colle Val d'Elsa	115
Regiunea Chianti	116
San Gimignano	119
Volterra	122

Paginile anterioare: *Domul din Siena*

Pagina alăturată: *Torre del Mangia din Siena – vedere din curtea interioară (Cortile del Podestà)*

Siena și centrul Toscanei

Cu sufletul plin de minunile și splendorile magnificei Florențe ne îndreptăm de această dată spre zona rurală care se întinde la sud, în căutarea unui refugiu mai liniștit. Aici, peisajele de vis se îmbină cu tradiția, arta și patrimoniul medieval.

Regiunea Chianti pare să concentreze chintesența Toscanei: dealuri domoale acoperite de podgorii și livezi de măslini, învăluite într-o lumină dulce, șiruri de chiparoși care străjuiesc drumurile, ferme cu acoperișuri din țiglă izolate în vârful colinelor... Imagini demne să figureze în orice carte poștală! Fie că vă închinați lui Bacchus sau nu, nu veți avea cum să nu apreciați frumusețea divină a zonei unde se produc unele dintre cele mai bune vinuri roșii din lume. Nu ezitați să le degustați: face parte din experiența toscană!

Aflată pe primele poziții în competiția pentru titlul de cel mai frumos oraș medieval al Italiei, Siena este ticsită cu opere de artă. Complexul Domului (1196-1376) păstrează sculpturi semnate de Donatello, Michelangelo și Bernini, un amvon sculptat de Pisano, fresce semnate de Pinturicchio și mai ales superbele 56 de mozaicuri care acoperă în întregime podeaua. Orașul intră în fierbere pe 2 iulie și 16 august, când se ține celebra Palio di Siena, întrecerea hipică găzduită de Piazza del Campo, în care se confruntă reprezentanții *contrade*-lor din oraș.

La fel de pitoresc este și festivalul medieval găzduit de Monteriggioni, o fortăreață de formă circulară înconjurată de ziduri, care s-a păstrat aproape neschimbată din secolul al XIV-lea.

San Gimignano, ale cărui turnuri înalte i-au adus titlul de Manhattan-ul medieval al Italiei, oferă panorame minunate asupra dealurilor domoale presărate cu podgorii din Val d'Elsa. Este deja o atracție de top, care nu mai are nevoie de nici o prezentare.

Dincolo de importantele vestigii etrusce pe care le păstrează, Volterra are o atmosferă specială și este destul de ocolită de turiști, ceea ce o face destinația ideală pentru cei aflați în căutarea unui loc ferit de zarvă.

SIENA (E3)

 Dacă veniți dinspre Florența, cel mai simplu și rapid mijloc de a ajunge în Pisa sunt autobuzele Busitalia – SITA Nord, care pleacă din stația din imediata apropiere a Gării Santa Maria Novella din Florența și vă lasă aproape de centrul Pisei. Cursa *rapide* durează ceva mai puțin de o oră, în funcție de trafic; evitați cursa *ordinarie*, care are opriri în mai multe stații, fiind utilă mai degrabă celor care vor să ia un alt autobuz din Poggibonsi spre San Gimignano (▶ 119). Trenurile acoperă distanța dintre Florența și Siena într-o oră și jumătate și prezintă în plus și dezavantajul că vă lasă la Gară, care este la distanță de 1,5 km de centrul Sienei. Dacă este vară și cald, s-ar putea să fie destul de neplăcut să urcați dealul până în centru, alternativa fiind să așteptați o jumătate de oră un autobuz local care să vă ducă acolo.

O așezare etruscă (▶ 135) la origine, apoi o colonie romană, Siena a fost eterna rivală a Florenței, pe care a reușit să o depășească de multe ori, în multe privințe. Deși de dimensiuni destul de reduse, acest oraș din inima Toscanei are o atmosferă atât de pregnantă, o personalitate atât de

puternică și o moștenire artistică atât de impresionantă încât nu veți avea cum să nu-i dați Cezarului ce e al Cezarului și să-i rezervați cel puțin o zi (deși ideal ar fi două) din vacanța dumneavoastră în Toscana.

Orașul este organizat în jurul vastei **Piazza del Campo**, către care par să convergă toate străduțele strâmte și întunecoase din jur. Formată din nouă secțiuni – reprezentări simbolice ale Consiliului celor Nouă sau faldurile mantiei Sfintei Fecioare, sub protecția căreia se află orașul –, frumoasa piață în formă de scoică găzduiește de două ori pe an – pe 2 iulie și pe 16 august – faimoasa cursă de cai Palio, care atrage în Siena mii de turiști. La întrecere participă 10 călăreți, costumați în culorile *contrade*-lor pe care le reprezintă. Deși Siena are 17 *contrade*, din anul 1729 autoritățile au luat hotărârea de a limita numărul participanților la 10, pentru evitarea accidentelor, foarte dese până atunci. Într-un capăt al pieței se află **Fonte Gaia**, o fântână decorată cu sculpturi realizate de Jacopo della Quercia, ale căror originale pot fi admirate azi în Muzeul Santa Maria della Scala (▶ 111). Cea mai importantă clădire din Piazza del Campo este **Palazzo Pubblico**, care a funcționat ca primărie a orașului timp de 800 de ani. Azi este un muzeu (Museo Civico) înșesat cu capodopere; deține o valoroasă colecție de fresce din secolul al

XIV-lea, dintre care cele mai remarcabile sunt cele semnate de Simone Martini. Din vârful **Torre del Mangia**, care se înalță până la 88 m, veți putea cuprinde dintr-o privire întreaga piață și întregul oraș, surprinzând la orizont și unduirile tipicelor peisaje toscane. Pentru aceste panorame unice merită să faceți efortul de a urca cele 400 de trepte.

Principalele atracții ale Sienei sunt concentrate între Piazza del Campo și **Piazza del Duomo**. Aceasta din urmă este dominată de strălucitoarea fațadă din marmură albă a **Catedralei Santa Maria Assunta** (🕒 Zilnic: 10:30-19 (Mar-Nov), 10:30-17:30 (Nov-Febr) 🎫 4-7 €), construită între 1215 și 1263. Arhitectura ei combină în mod surprinzător elemente de stil romanic și gotic. Sculpturile (copii) din partea inferioară a fațadei sunt opera lui Giovanni Pisano. Interiorul, cu pereți acoperiți cu plăci de marmură albă și verde închis, așezate în benzi alternante, este exuberant decorat. Obișnuiți probabil cu sobrietatea interioarelor bisericilor toscane, veți fi uimiți de această etalare copleșitoare de splendoare. Principalul punct de atracție al Domului este **podeaua** (🎫 7 €), acoperită cu 56 de mozaicuri, care nu sunt lăsate la vedere decât în perioada dintre sfârșitul lui august și octombrie și

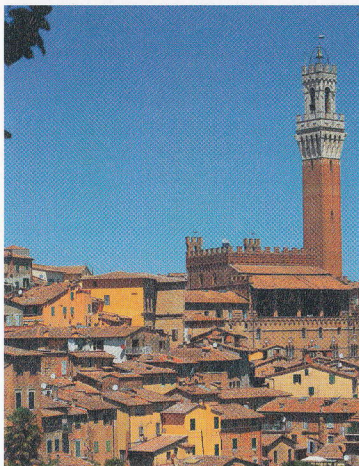
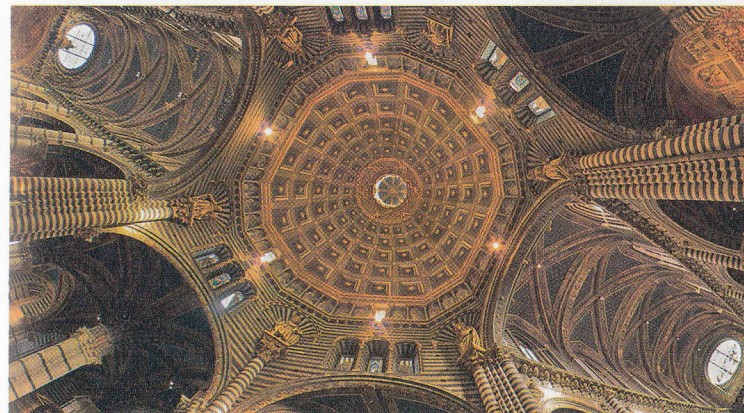

Foto: Torre del Mangia, Siena

atunci când se desfășoară Palio. În restul anului, cele mai valoroase dintre ele sunt acoperite pentru a fi protejate. Realizate între 1369 și 1547 de o echipă formată din 40 de artiști sienezi, plus umbrianul Pinturicchio, mozaicurile înfățișează scene dintre cele mai diverse, multe cu o simbolică complexă, aproape ezoterică. Căutați Roata Norocului, Lupul Sienez înconjurat de simbolurile orașelor aliate, Masacrul Inocenților etc. Domul din Siena se mândrește și cu alte opere de artă remarcabile: sculptura Sf. Ioan Botezătorul, realizată de Donatello, rozeta lui Duccio, amvonul gotic din marmură sculptat de Pisano în 1268, Capela Chigi, proiectată de Bernini, statuile din nișele altarului Piccolomini, din nava stângă, lucrute de tânărul Michelangelo. Probabil cel mai inedit mod de a admira toate aceste comori ale Domului este turul **Porta del Cielo** (🎫 10-15 €), inaugurat în 2013, care vă poartă timp de 45 de minute aproape de bolta catedralei, pe niște pasarele de la nivelul vitraliilor cu Apostoli, realizate de Ullisse de Matteis, și în balconul domului de formă hexagonală, încununat de lanterna lui Bernini. Veți putea surprinde astfel mozaicurile și navele bisericii dintr-un punct de vedere cu totul inedit. Apoi veți fi conduși la nivelul fațadei, în două puncte de belvedere. Dintr-unul veți putea vedea Piazza del Duomo și Santa Maria della Scala, iar din celălalt se deschid vederi spre biserica San Domenico, Fortăreața Medici și Montagnola Senese, șirul de dealuri care unduiesc la vest de oraș. Cum numărul participanților este limitat la 18, este indicat să faceți rezervare din timp. Așa-numita **Criptă** (🎫 8 €), o sală de formă rectangulară de sub corul Domului, redescoperită întâmplător în anul 1999, după șapte secole de uitare, a devenit accesibilă turiștilor din 2003. Este decorată cu fresce realizate între 1270 și 1280 de artiști sienezi, care au reprezentat scene din Vechiul și Noul Testament. **Biblioteca Piccolomini** (🎫 2 €), creată în cinstea lui Papa Pius al II-lea (Enea Silvio Piccolomini) de nepotul acestuia, conservă

un remarcabil ciclu de fresce din prima parte a secolului al XVI-lea, realizate de Pinturicchio și discipolii săi, printre care și Rafael Sanzio. Construit între 1316 și 1325, **Baptisteriul** (🎫 4 €), închinat Sf. Ioan, are o fațadă din marmură neterminată în partea superioară. Interiorul păstrează un ciclu de fresce de secol XV realizate de o echipă de artiști sienezi coordonați de Vecchietta. Cel mai prețios element al Baptisteriului este cristelnița, o capodoperă renascentistă, la realizarea căreia au contribuit Jacopo della Quercia, Lorenzo Ghiberti și Donatello. Intrarea se face dinspre Piazza San Giovanni. **Museo dell'Opera** (🎫 7 €) este găzduit de clădirea de pe latura sudică a Domului, construită cu prilejul lucrărilor de extindere a catedralei, stopate de izbucnirea epidemiei de ciumă din 1348. Aici sunt păstrate statuile originare de pe fațada Catedralei, printre care multe sculptate de Giovanni Pisano, *Rosa di Oro* de Gian Lorenzo Bernini, *Fecioara cu Pruncul* de Donatello și *Crucifixul* lui Pisano. Vedeta colecției este *Maestà*, imensul altar al Domului din 1311 până în 1506, purtând semnătura lui Duccio, căruia i se datorează și fațada absidei, de asemenea păstrată aici. Biletul de intrare la Museo dell'Opera oferă acces la **Facciato** – o terasă panoramică aflată la capătul unei scări cu 131 de trepte, de unde veți putea admira profilul magic al Sienei.

Foto: Cupola Catedralei din Siena

OPA Si Pass

www.operaduomo.siena.it
e-mail: opasienna@operalaboratori.com
☎ 0577 286 300 🎫 8-15 €

Acest bilet combinat include intrarea la toate obiectivele din cadrul complexului Domului (mai puțin turul Porta del Cielo): Catedrala, Cripta, Biblioteca Piccolomini, Baptisteriul și Museo dell'Opera del Duomo. Este valabil timp de trei zile consecutive începând de la validarea lui. Prețul variază între 8 și 15 €, în funcție de sezon. Prin achiziționarea lui veți economisi 50% din suma pe care ați da-o dacă ați cumpăra bilete separat, pentru fiecare atracție în parte.

Complexul Santa Maria della Scala

(www.santamariadellascala.org) 📧 Piazza del Duomo 1 🕒 Zilnic: 10:30-18:30 🎫 10 €), din fața Domului, a fost creat ca loc de adăpostire a pelerinilor care treceau prin Siena (intrând prin Porta Camollia, la nord, și ieșind prin Porta Roma, la sud) în drumul lor spre Roma, de-a lungul Via Francigena (▶ 138). Era un spital în sensul vechi, de instituție închinată ospitalității. Tot aici li se oferea adăpost și ajutor copiilor orfani sau săraci. Inițial aflat în îngrijirea membrilor clerului Domului, a fost preluat ulterior de municipalitate, devenind o instituție importantă în oraș, în urma generoaselor